

Khoojinian, Mazyar , *Les Turcs à la mine. L'immigration turque dans l'industrie charbonnière belge (1956-1970)*, (Paris: L'Harmattan. 2018), p. 404.

Frank Caestecker, UGent

Deze handelseditie van het doctoraat verdedigd aan de ULB behandelt de immigratie van een twintigduizend Turkse arbeidsmigranten naar de Belgische mijnen in de eerste helft van de jaren 60. Een arbeidsmigratie naar een sector die reeds duidelijk in de problemen was gezien de Belgische mijnen Europees niet concurrentieel waren. Daar tijdens de golden sixties de strijd om arbeidskrachten in West-Europa de mijnindustrie achterliet met een gevoelig tekort aan arbeiders was het uitdeinen van de rekruteringszone van de Belgische mijnindustrie een noodzaak. De door de Belgische mijnindustrie in Turkije georganiseerde arbeidsmigratie, steunend op een samenwerking tussen de Belgische en Turkse overheid en met instemming van de Belgische vakbonden bracht vijftienduizend Turkse mijnwerkers naar België. Een kwart van de Turkse arbeidsmigranten, veelal familieleden of dorpsgenoten van reeds gerekruteerde arbeiders, kwam in die periode op eigen houtje naar België en hun verblijfsituatie werd geregulariseerd. Alhoewel de mijnindustrie hoopte deze arbeidskrachten in de mijn te kunnen houden had tegen 1968 reeds 80% van hen de Belgische mijnindustrie verlaten. De weinige Turkse arbeiders die in de mijn bleven lieten hun echtgenote en kinderen overkomen en vestigden zich permanent in België. Zij bleven vooral kolen delven en waren deel van de harde kern arbeiders tot de definitieve afbouw van de mijnen.

Het migratieproject van de meeste Turkse arbeiders was van tijdelijke aard. Eénmaal voldoende verdiend keerden ze terug naar Turkije. Zij verlieten de mijn ook indien er buiten de mijn een hoger loon verdiend kon worden. Ook in andere sectoren was er een arbeidstekort en de Turkse arbeiders, veelal eerste generatie arbeiders, waren niet rouwig om het zware en ongezonde mijnwerk op te geven om in de bouw en de fabrieken, in België, maar ook in Nederland en Duitsland aan de slag te gaan.

Deze studie is gebaseerd op een heel brede archiefexploratie. De steenkoolindustrie, maar ook de vreemdelingenpolitie heeft een uitgebreid archief nagelaten die de auteur grondig heeft verwerkt. Met dit empirisch materiaal kon de auteur de rekrutering van deze arbeidsmigranten en hun inpassing in de arbeidswereld van de Belgische mijnen uittekenen. De Belgische kijk op deze immigratie wordt aangevuld met een Turkse insteek, cruciaal om migratiegeschiedenis tot een meerstemmig verhaal te kunnen maken. De rijke archieven van het Turkse consulaat in Brussel en de Turkse emigratieautoriteiten verlenen ons inzicht in het intern Turkse beslissingsproces rond deze arbeidsmigratie en haar begeleiding, maar levert ook materiaal op over hoe de Turkse arbeidsmigratie hun arbeid en verblijf in België ervaren. De auteur deed nauwelijks beroep op interviews, maar dit wordt gecompenseerd door de stemmen van de jaren zestig die spreken in het Turkse archiefmateriaal. De rapporten van de vier arbeidersbegeleiders die de Turkse autoriteiten uitzonden naar de mijnbekkens maken dat, weliswaar indirect ook de arbeidsmigranten aan het woord komen. Turkse bronnen die nieuw licht werpen op de interactie met de Belgische samenleving. Hierbij verlaat de auteur de mijnindustrie en reconstrueert de opbouw van een Turkse gemeenschap met een eigen organisatieleven en religieuze infrastructuur.

Met dit boek is onze kennis van de Turkse pioniers in België uitstekend gedocumenteerd. De

auteur vergelijkt terloops met andere migrantengroepen die toen ook uit de arbeidsnaden van de steenkoolindustrie zijn ontstaan, maar gezien de diepgang van de Turkse analyse blijven de andere arbeidsmigranten steeds in de schaduw. Bij wijlen ondersneeuwt de detail van het Turkse verhaal de synthese. De auteur had zijn materiaal iets sterker kunnen structureren zodat de lezer duidelijker de grote lijnen van dit Turks-Belgisch verhaal kreeg uitgetekend. Ook een index had welkom geweest. Het boek biedt een interessante bijdrage aan de sociaal-politieke en culturele geschiedenis van België.

- *Frank Caestecker*